

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

Medlemsblad for Helsingør Museumsforening Nr. 4 December 1997

Museerne straffes for deres høje aktivitetsniveau

Aktivitetsniveauet på Helsingør Kommunes Museer har været højt igennem de seneste år. Vi har set masser af udstillinger og en energisk indsats for at indsamle og registrere bevaringsværdigt materiale.

Det lyder altsammen positivt og godt, men desværre belønnes indsatsen ikke efter fortjeneste. Man kan tværtimod sige, at museernes flid nu bliver straffet, fordi de offentlige tilskud stagnerer. Igennem flere år har Helsingør Kommune undladt at fremskrive budgetterne. Det betyder reelt, at der hvert år er blevet færre penge til museumsarbejde, og nu er smertegrænsen ved at være nået. Det giver sig udtryk på lokaleområdet, hvor det er højest tiltrængt med bedre pladsforhold - ikke mindst til opmagasinering, men også meget gerne til temaudstillinger og permanente præsentationer af det enestående materiale, der beror i museernes samlinger.

Men også på personaleområdet er der sparet i bund. Indsatsen er øget på alle områder, men det er stort set de samme »Tordenskjolds soldater«, der trækker læsset. Det er ikke holdbart!

Hvis Helsingør Kommune vil noget med sine museer - og det er der al mulig grund til - så må der ske en opprioritering af både lokalesiden og de mandskabsmæssige ressourcer.

Vi må være parat til at erkende, at museumsdrift er et område, der kræver tilskud for at fungere. Selv det mest succesrige museum og de mest populære udstillinger vil ikke kunne tjene sig selv hjem. Omvendt har vi et ansvar for at registrere og bevare fortiden og nutiden. Og det koster altså penge. Derfor har Museumsforeningen besluttet at gå i dialog med politikerne og de besluttede myndigheder i den kommende tid for at skabe forståelse for problemerne. Vi vil ikke risikere, at museumsvesenets mange »ildsjæle« brænder ud!

FORENING & MUSEUM

Kenno Pedersen
(ansvarshavende)

Lone Hvass

Lars Bjørn Madsen

Tryk: A-print, Espergærde

Forening & Museum

er et medlemsblad for Helsingør Museumsforening og udkommer med 4 numre om året i marts, juni, september og december. Stof til bladet indsendes til Helsingør Museumsforening/ Helsingør Bymuseum, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør, tlf: 4 9 2 1 0 0 9 8 .

Nye medlemmer

kan indmelde sig ved henvendelse til Helsingør Bymuseum eller til Jens Erik Nielsen, Rolighedsvej 17, 3000 Helsingør, tlf: 4921-7087.

Min barndoms jul på Lappen

Fortalt af Anje Holmstad

Det er snart jul. Ikke fordi. Vejret minder om alt andet end jul. Rusk. Novemberregn. Man skal sparke sig selv bag i for at gide noget. Hver gang man ser ud af vinduet, skutter man sig. På en fridag lader man tankerne flyve - 40-45 år tilbage i tiden, tænder et hyggeligt stearinlys. Kan jeg overhovedet huske noget om julen dengang.

Blandede oplevelser.

For mig er jul en buket blandede oplevelser. De er spredte og tilhører ikke een bestemt jul men mange jule. Vi var 4 børn og en mor og en far. Dengang var der flere børn, der holdt jul sammen med både deres mor og far, end der er idag. De 3 af os er døbt 1. juledag med et års mellemrum, så det var næsten en overenskomst mellem min far og præsten i Sct. Olai Kirke pastor Lisager - at de sås juledag - det mente præsten ihvert fald - idet han efter nr. 2 sagde: „På gensyn til næste år på samme tid Petersen“.

Nå, det stoppede da på et tidspunkt - heldigvis. Julen husker jeg bedst som barn på Lappen i Helsingør.

Den begyndte med julebadet på Lundegade Skole. Alle børn på Lundegades skole - og sikkert også andre skoler skulle i bad til jul. De skulle vaskes grundigt i hvert fald den ene gang om året. Jeg har tit tænkt, at hvis vi kun blev vasket den

ene gang om året, så må der have lugtet fælt i klasselokalerne resten af året - tænk en sommerdag med 30 granders varme - puh - ha.

Hvorfor skolelærere har syntes, at det skulle til, skal guderne vide. Man blev eftersat i håret for lus og den slags!

Godt man var barn - så tænkte man ikke så meget over, at det i grunden var temmeligt ydmygende at blive „fællesvasket“ blandt fremmede mennesker. Måske var det slet ikke lærerne, der havde fundet på det - måske var det skolesundhedsplejerske - salig fru Sparre-Ulrik. Hun var en særdeles effektiv kvinde.

Med til julefornøjelse i skolen - som i dagligdagen absolut ikke var nogen fornøjelse, hørte også, at man tit fik læst historier. Det var hyggeligt og rart - og der stod tit stearinlys på katederet, og det elektriske lys var slukket.

Så skulle der spilles julespil i Gymnastiksalen. Det var spændende og et brud i hverdagen. Jeg har været med til at spille en del julespil på Lundegade. Historierne endte altid lykkeligt, og der var aldrig problemer med at skaffe penge til flæsket til hele familien. Historierne kunne sagtens handle om andet end Jesus.

Derhjemme.

Som sagt var vi 4 børn og en mor og en far. Hele familien var en me-

get livlig familie med et vist temperament. Vi boede i en lille 3 værelses lejlighed med et soverum til alle børnene og to små stuer. Meget plads var der ikke. Der var ikke noget med, at juletræet kunne pyntes i hemmelighed. I så lille en lejlighed med så mange mennesker har man kun ganske få hemmeligheder, hvis man overhovedet har nogen.

Julerengøring.

Det startede med julerengøring. Min mor var indenfor det muligst kunst eminent til alt, hvad angik det huslige - og hermed også en meget proper kone, som virkelig ikke kunne have, hvis nogen skulle kunne sige standarden noget på. Der skulle gøres rent.

Hele familien skulle helst inddrages og det var vi jo ikke just begejstrede for, hvilket selvfølgelig af-fødte diverse skænderier om, hvem der var den mest dovne - og hvorfor drengene hele tiden kunne slippe fra støvsuger, kost og skrubbe med held. I mange år lejede vi en støvsuger hos købmand Yde Jørgensen på Lappen. Senere fik vi en selv. Engang var min far så blevet lokket på støvsugeren. Den ville ikke virke, og han var meget hidsig over at være blevet sat til det arbejde. På et tidspunkt skreg han så det rungede gennem huset: „Det forbandede lort dur jo ikke - hvad skal jeg gøre“. 4 unge kom farende ind i stuen - gloede på ham - på støvsugeren og tilbage igen, hvorpå en råbte - „Prøv at tænde for strømmen“. Vild jubel! Naboerne kendte tonerne, når det gik vildt til. Det gjorde det i mange familier, så der var ingen klager over

støjen. Man var ikke så sart dengang, især når man kendte folk.

Kobbertøjet - som var fusk fra værftet - blev pudset, og der blev skrubbet og poleret på alt. Og ve den, der trådte ind med støvler på indtil det blev rigtigt jul.

Storvask.

En uge før jul skulle der vaskes storvask. Der skulle jo en del rent tøj til, når hele familien skulle til dit og dat i julen.

Storvasken foregik i vaskehuset, som lå ovre i gården. Med gruekeddel og trækar. Der blev tændt op under gruekedlen med brænde, og hvad der skulle koges blev kogt. Resten blev vasket i sæbevandet fra kogetøjet - sådan rigtigt miljørigtigt - før der var noget der hed miljørigtigt. Alt tøj blev skyllet i store trækar i koldt vand. Det var underligt, at min mor kun sjældent blev syg af det arbejde, for det var gudsjammerligt koldt. Ens arme og fingre „døde“ helt af alt det kolde vand. Så kom det værste. Tøjet skulle også tørres. Mor håbede altid på klart tørt vejr, for man kunne kun tørre tøj ude - eller inde i stuerne.

Nogle gange var det frostvejr. Så var det sjovt at tage det froststive tøj ind til tørring om aftenen. Andre gange måtte tøjet ind i stuerne. Så var der vådt tøj overalt. Tøjet havde en bestemt vandring, da der jo kun kunne hænge få ting på snore i køkkenet, hvor der til start var brændekomfur, som nok kunne give varme. Noget tøj kunne hænge på kakkellovns-skærmen.

Børnevask.

Når nu der var godt fyr under gruekedlen, skulle børnene også vaskes. Så sparede man brænde, og man var jo så godt i gang. Alle 4 unger fik en tur i gruekedlen - dog uden at koge. Vi blev to ad gangen båret over i vaskehuset, og når vi var blevet skrubbet grundigt nok, blev vi båret tilbage igen. Rationelt ikk'?

Gris og grønkålsuppe.

Umiddelbart inden jul fik vi altid grønkålsuppe kogt på grisehoved og skank fra grisen. Det „kunne passe sig selv“, mens der blev vasket i vaskehuset. Så var der til en rigtig lækker sylte, som min far elskede. Vi unger var knap så begejstrede. Der var ikke noget, der hed: „Det kan jeg ikke li“. Man kunne ikke engang blive fri for at spise noget. Basta. Der blev bagt mange vaniljekranse og jødekager i brændekomfuret. Det var en liflig duft.

Senere har jeg tit tænkt - at mor dog orkede det - men det gjorde hun - hvert år. Min mor forsøgte sig en enkelt gang eller to med at bage klejner. Men da ingen kunne lide det fedtede stads, blev dette hurtigt droppet. Der er aldrig siden blevet bagt klejner i min familie! Grønkålen dyrkede min far i haven. Den skulle helst have haft frost, ellers var den ikke rigtig god. I december måned stod den også på Grønlangkål et par gange. Det var afgjort ikke for børn. Senere i livet er jeg kommet til at elske denne ret. Der blev også serveret risengrød i ugen før jul. Det var en ordentlig portion, der blev lavet, for så fik vi risklatkager dagen efter, og madlavningen var på den måde hurtigere overstået. Jeg

kunne ikke fordrage risengrød, og har aldrig spist det efter jeg flyttede hjemmefra.

Indkøb.

Der blev købt ekstra ind til jul. Af gode ting og sager. F.eks. var rosiner i høj kurs. Sikkert fordi vi aldrig fik ret meget slik. Det normale var for 25 øre slik om søndagen. Sodavand - især citronvand - var også i høj kurs, for det fik man også kun, hvis der var en særlig, særlig lejlighed. Ellers var det vand til maden. Mælk drak kun de mindste, for det var så dyrt.

Længere oppe i 50'erne blev det også til julekaffe uden Richs. Honningkager var i høj kurs i december. Lidt forskelligt slik blev der også købt, men det tåler ingen sammenligning med vore dage.

Der blev købt julegaver, men kun til børnene, for der skulle spares i flere måneder for at børnene kunne få gaver. Adventskrans havde vi ikke da jeg var barn. Det har sikkert været både for dyrt og for far ligt. Først da jeg var ca. 25 år, så jeg den første adventskrans i mit barn-domshjem.

Juleaften.

Juleaften var højdepunktet. Flæskesteg og brune kartofler var virkelig guf. Der var blevet spinket og sparet i lang tid, for at vi kunne nyde disse herlige retter. Meget tidligt fik vi også ris á la mande. Flødeskummen til ris á la mande'n blev købt i papbakker hos bageren på Lappen. Vi fik dette, fordi vi ikke kunne li' risengrød. Min far var meget drillesyg til tider. Mandler var ikke til

at købe for penge, hvis man i det hele taget kunne få det i de år. Derfor bestod „á la mande“ af hasselnøddekerner i stedet for mandler. Min far syntes det var noget „helvedes pjat“ med den der mandelgave (en marcipangris), så engang „for der noget i ham“. Han smed i et ubevogtet øjeblik nogen og tyve hasselnøddekerner i risen. Da alle nu fik „mandlen“ blev der jo gråd og tænders gnidsel, og min mor skældte gevaldigt, for hvem skulle så have mandelgaven? Om vi fik en bid hver? Jeg kan ikke huske det?

Gaver.

Fik vi som sagt osse. Min mor var rigtig god til at finde på mange små ting, så der var mange pakker under juletræet - eller rettere taburetten. Engang sad min søster omgivet af alverdens ting og sager. Hun kunne slet ikke overskue alt det overvældende. Vi var jo ikke vant til sådan at få ting. Hun begyndte at vræle i vilden sky, som om der var sket en katastrofe. Alle blev opmærksomme, og adspurgte hvad der dog var i vejen, hylede hun: „Jeg har ikke fået andet end en gummidukke og et par lyserøde underbukser“. Vi skreg af grin forstås. A propos den gummidukke. Vi havde fået een hver. Aldrig har en gummidukke da vist haft så meget tøj, som den jeg fik. Der blev strikket og hæklet i massevis. Et år fik vi også en „glasbabydukke“ hver. Det var opsigtsvækkende, for det var kun i drømme, vi hidtil havde haft sådan en. Vi havde stået mange mange gange med åben mund og fed fantasi ved dukkemors vindue på Lappen og

drømt om de dukker. Men vi kunne også se, hvad de kostede, så her var der afgjort intet håb. Vi satte det ikke engang på en ønskeliste, for det var virkelig for vildt.

Derfor var overraskelsen fuldstændig. Senere forstod jeg, at mine forældre var gået i forhandling med dukkemor om priser. Derfor var den ene af dukkerne en drengedukke. De var ikke i så høj kurs. Men kors hvor vi elskede de dukker. Engang fik vi alle fire tilsammen en meget flot kælk med runde meder. Den var selvfølgelig lavet på værftet. Når vi klemte os sammen, kunne vi godt sidde på den allesammen. Og hvad var mere herligt end at kælke på bakkerne i Kongens Have.

Juletræet.

Juletræet var en sag for sig. Min far tog som oftest 2 af børnene med på torvet efter kl. 14 juleaftensdag for at købe juletræ. På dette tidspunkt skulle juletræshandlerne til at lukke, så var træerne billigere - ca. halv pris. Vi drog hjem - trækkende fra torvet til Lappen med træet på fars cykel. Det var en meget spændende tur. På vejen mødte vi alle mulige mennesker, der var ude i de sidste ærinder lige som os. Når vi kom hjem, skulle der sættes fod på træet. Foden var også lavet på værftet og den var som juletræsfødder nu engang var fra værftet - af et stykke rør med nogle gevaldige bolte og skruer til at spænde træet fast i. Den havde sjove opadkrummede fødder af rundt smedejern, og så var den sølvbronzeret. Når træet skulle sættes på foden, flygtede vi så langt ud i hjørnerne, som det var muligt, for

min far bandede og svovlede med stor præcision samme klokkeslæt hvert år, når han skulle sætte den fod på træet. Han blev ildrød i hovedet af arrigskab, så derfor tog det ca. dobbelt så lang tid, som det ville have gjort, hvis han ikke var så hidsig. Nå, men på kom foden da altid. Da store juletræer, som kunne nå loftet var meget for dyre til os, (de sagde det var fordi der ikke var plads) havde vi altid et lille juletræ. Drømmen for os unger var jo at træet nåede loftet. Dette var mindre end et problem. Vi købte altid træer med en meget lang top, som stjernen blev sat på - og mine damer og herrer - en grønmalet trætaburet kompenserede for den manglende højde. Juletræet blev sat op på taburetten, så nåede det næsten til loftet, og derfor lå gaverne altid under den grønne taburet! Juletræet havde levende lys. Det var meget smukt og hyggeligt. Jeg har aldrig senere haft elektriske lys på mit eget juletræ. Efter maden blev der danset om juletræ, sunget salmer og sange.

1. Juledag.

Det var fed fest. Oftest havde vi gæster. Det var meget spændende at „have fremmede“, for så blev der altid kræset meget. En rigtig kær onkel, som arbejdede på et slagteri kom. Han havde altid noget god mad med - til flere dage. Når han kom, så vidste vi, at vi i nogen tid fik mad udover det sædvanlige. Til hverdag spiste vi først grød for at blive mætte, derefter kartofler og en frikadelle til hver. To frikadeller til faren, for han gik på arbejde! Juledag var der sylte, medisterpølse med

stegt grønkål og hvidkål - vistnok en ret, der har jysk oprindelse, da min far var jøde. Der var kold flæskesteg og små lune bøffer og ikke at forglemme sild og gammelost. Der var snaps til maden - noget meget særligt, da der aldrig blev drukket andet end kaffe og the i vort hjem med mindre, der var fest eller gæster. De voksne drak også en øl eller to. Vi børn fik igen en af de eftertragtede sodavand. Det er mig en gåde den dag i dag, hvordan min mor kunne trylle med mad og penge, men hvor var hun dog dygtig til at lave mad og til at få folk til at have det rigtigt godt. Vores gæster elskede at komme i mit barndomshjem, hvor der oftest var godt humør, megen humor - også sort - og altid en god diskussion om, hvad der foregik ude i samfundet. Der blev sunget julesange. Min far elskede sange og viser og kunne rigtigt mange.

Juletræer.

Mellem jul og nytår var vi til 3 juletræer. Det var så spændende, at det kriblede i maven, og man kunne næsten ikke vente med at komme afsted. Det ene var i „Dansk Arbejdsmands -og Specialarbejder Forbund“. Det andet var i „Fællesorganisationen“ og det tredje var i „Borgerlig Jydsk Forening“. Det var sjovt. Alle 3 juletræer foregik i Folkets hus i Søstræde, og der var stuvende fuldt af børn og voksne. Der var altid et stort orkester, som spillede alle sjove julesange. Der var en rigtig julemand med julekone og nissebørn, som legede og delte godteposer ud. Masser af julelege. Vi

gik rundt om en enebærbusk. Med hænderne sagde vi klap, klap, klap. Vi gik først den ene vej og så den anden..... Vi gik rundt til Højt fra Træets grønne Top o.s.v. Det aller-allerbedste var, at vi fik cacao med rigtig flødeskum og nogle enorme napoleonskager. Dette foregik i restaurationslokalerne ovenpå i hold. Vi havde fået en farvet billet, da vi ankom. Så der var cacaodrikning for rødt, gul, blåt o.s.v. hold. Godteposer fik vi. Med julefrugt og slik. Ting vi stort set aldrig så i hverdagen. Hvert år til disse juletræer havde min mor syet nyt tøj til os alle fire.

Det var hun også utroligt dygtig til. Et år havde min søster og jeg fået gule duchessekjoler. De var syet i etager med små sorte fløjlsbånd mellem etagerne. Der var ingen ærmer i kjolerne, men nogle små runde skulderopslag. Knapperne var sortmalede metalknapper med forhøjede guldprikker. Det er det nærmeste jeg har været en rigtig „prinsessekjole“. Det er den flotteste kjole jeg nogensinde har haft som barn.

Vi havde altid haft en overvældende jul og ondt i maven mindst een gang i julen!

„Ærbødigt“ er nu ikke så ukendt endda!

I sidste nummer af Forening & Museum bragte vi et digt, der var skrevet i Berlingske Tidende i anledning af nedrivningen af tårnet på Hotel Marienlyst. Vi skrev selvsikkert, at digteren, der underskrev sig „Ærbødigt“ var ubekendt, og det var han da også for undertegnede, men en opringning fra fhv. stadsbibliotekar Erik Buch Vestergaard fik bragt de historiske kendsgerninger på plads. Han kunne nemlig fortælle at pseudonymet dækkede over den kendte digter Viggo Barfoed, der forsynede Berlingske Tidendes læsere med sine daglige satiriske vers om aktuelle emner.

LBM

Generalforsamling

Helsingør Museumsforening
afholder ordinær generalforsamling
onsdag den 25. februar 1998

kl. 19.00.

Dagsorden iflg. lovene.
Generalforsamlingen holdes i Helsingør Sommerteater/Folkets Hus, Søstræde 4, Helsingør.
Forslag, som ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være fremsendt senest den 15. februar.
I tilslutning til selve generalforsamlingen vil der være et foredrag om Folkets Hus' omtumlede historie fra engelsk kirke over glædeshus og forsamlingsbygning for Helsingørs Fagbevægelse til sommerrevyerne, der som bekendt blev genoplivet i år efter mere end 20 års pause.

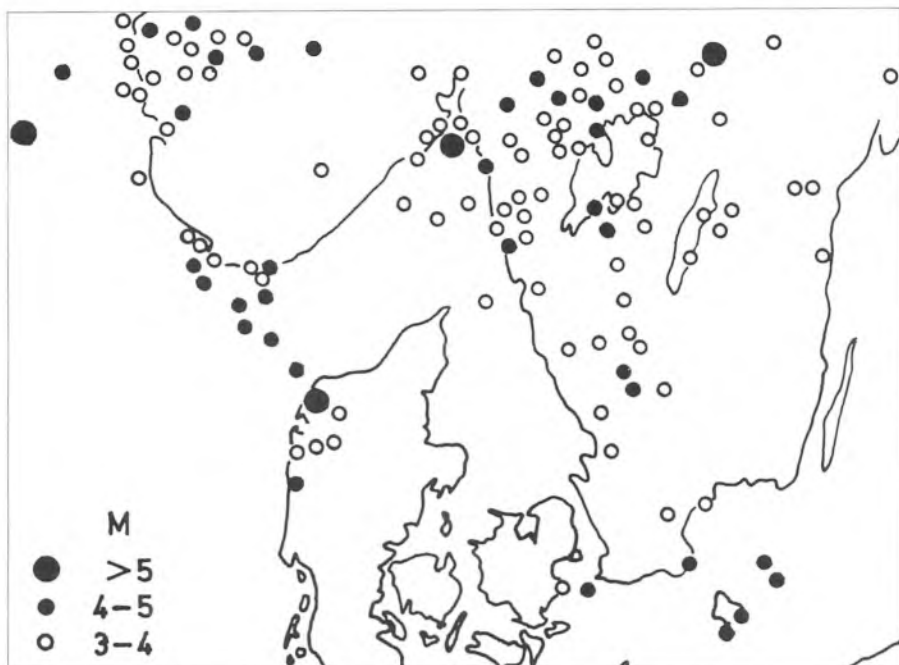
Jordskælv i Helsingør den 22. december 1759

af Lone Hvass

Jordskælv er ikke lige det, man forbinder med en julehistorie „dagen før dagen før dagen“ fra Helsingør i de meget „gamle dage“ ikke desto mindre er der meget, der tyder på, at de gode borgere i sundtoldsstaden var udsat for en endog temmelig voldsom jordskælvsrystelse to dage før juleaften i 1759. Jordskælv er som bekendt ikke lige hyppige overalt på jorden, og vi hører ofte om dem i Japan, Californien og Sydeuropa. Eks. har voldsomme rystelser inden for de sidste par måneder kostet menneskeliv og ødelagt uvurdelige kulturminde i det mellemste Italien omkring Asisi. Blandt naturkatastrofer er jordskælv nok det mest frygtede, fordi det kommer uden varsel og med de forfærdeligste følger. Selv om seismologien ikke var opfundet i 1700-årene, har man dog kendskab til mange store jordskælv. Et af de største skete således den 1. november 1755 ved Lissabon blot fire år før borgerne i Helsingør mærkede deres jordskælv. Mens der ikke skete nogen skader i Helsingør så det noget anderledes ud for borgerne i Lissabon. Den største del af byen blev nemlig ødelagt, og tabet af menneskeliv skønnes forsigtigt til 30.000.

Et jordskælvs virkninger på et bestemt sted beskrives ved angivelsen af in-

tensiteten. Undersøgelser af et jordskælv går ud fra, hvor kraftigt og hvor langt væk beboerne i et område har kunnet mærke jordrystelsen. Før oprettelsen af seimografiske stationer med mere eller mindre avanceret måleapparat, som man begyndte omkring århundredskiftet, var det den eneste metode til bestemmelse af jordskælvets størrelse. Jordskælvene er som førnævnt ikke lige hyppige alle vegne. I Japan regner man med at føle et jordskælv fire gange om ugen, og i Danmark ligger der en snes år mellem jordskælvene. I områder med mange jordskælv vil der normalt også forekomme store jordskælv, og jordskælvene i Europa er mest koncentreret i Sydeuropa, men også i Skandinavien findes der, som nævnt jordskælv (som vist på kortet over Sydskandinavien side 10). Måles jordskælv til 2-4 kan det mærkes som rystelser på jordoverfladen, 8-9 er et meget alvorligt jordskælv og 12 regnes for total ødelæggelse. Kun jordskælv målt over 3 er markeret på kortet, og informationerne dækker over ca. 70 år. I Danmark koncentrerer epicentrene sig på tre områder: Nordvestjylland, Østsjælland med Øresund og Bornholm. De danske jordskælv skal ses i sammenhæng med de øvrige Skandinaviske. Sandsynligvis skyldes disse jordskælv, at

der optræder spændinger i jordskorpen på grund af den langsomme hævnning, der finder sted siden isens afsmeltning efter sidste istid. Jordskælvet i Helsingør passer således godt til de nævnte epicentre omkring Øresund. I nyere tid har man kendskab til 38 danske jordskælv, hvoraf det største fandt sted den 3. april 1841 i Thy. Revner i jordlagene viser at det har været ret stort, i beskrivelserne nok meget overdrevet til 7. Nogle skorstenene faldt ned og mure slog revner. Fra øjenvidskildringer ved vi, hvordan borgerne i Helsingør opfattede at deres by rystede ved jordskælvet den 22. december 1759, hvor samtlige vægtene i Helsingør blev indkaldt på

Rådstuen for at afgive beretning om en jordrystelse, som den forgående nat var blevet bemærket ikke blot af en mængde indbyggere, men også af bønder i den nærmeste omegn og af svenske fiskere. De erklærede alle at rystelserne var begyndt kl. 12.45, og at de først havde hørt en brummen og bragen uden at kunne forstå, om den kom fra luften eller under jorden, og at jorden derefter havde rystet, og gaden og stenene, hvor de sad og stod, bevægede sig. Tre vægtene, som på den tid havde været samlede i et bislag i Sct. Olai kirkegård, forsikrede at bevægelsen havde været så stærk, at tårnet rystede således at urhammeren slog på klokken, som om man kimedede,

og at kalken raslede ned af tagene, og en vægter, som på samme tid befandt sig ved isenkræmmer Plums sted på Stengaden, havde hørt varerne „ringle i Boden“. Vægterne på Strandgaden og ved Ny-kirkegaardspøt bekræftede sagen, og alle vare enige om, at rystelsen havde varet over byen næsten et halvt kvarter. Der er ingen tvivl om det var et efter danske forhold stort jordskælv, som Helsingoranerne og de svenske fiskere havde mærket to dage før juleaften. Der nævnes ikke noget om brud i jordoverfladen, og vægterne nævner heller ikke noget om revner i mure. På Geodætisk Institut har man udmærket kendskab til jordskælvet i 1759, der mere eller mindre kunne mærkes over hele landet. Epicentret eller focus for brudet skete et stykke op langs den svenske vestkyst. Springer vi nu frem til de sidste ti år i vort

aget århundrede, fandt et af de største jordskælv sted den 15. juni 1985 nord for Helsingør et stykke ude i Kattegat mellem Hallandsåsen og Anholt. Det blev målt til 6 og var det største jordskælv, der med sikkerhed er målt i Danmark. Da det fandt sted om natten var der ikke så mange, der bemærkede det, men rystelserne kunne mærkes i hele landet, ligesom det i Helsingør i 1759 antagelig har kunnet mærkes af andre end byens gode borgere og deres vægttere.

Kilder:

Uwe Casten : Om jordskælvforskning MIV 2, 1972

V.Lassen: Bidrag til Byen Helsingørs Historie fra 1724-1764, Helsingør 1868

Tlf. medd. af Søren Gregersen, Kort- og Matrikelstyrelsen.

Forsidebilledet:

Til julen hører altid sne. Uanset det faktum, at en hvid jul ikke opleves nær så ofte, som vi går og tror. I en artikel i Forening & Museum 3/1996 har Lone Hvass da også påpeget denne triste kendsgerning. Skeptiske læsere, der fastholder, at julen altid var hvid i deres barndom, må hellere læse artiklen. Men vi kan da altid trøste os med at kigge på de mange hyggelige julekort, der er udgivet i tidens lange løb. Til forsiden har vi valgt et sådant fra omkring 1910 af særeegen høj lokal-historisk kvalitet. Julesneen falder tæt og hidsigt fra den blytunge vinter-

himmel, men ikke destomindre har tegneren trodset vejrliget og begivet sig ud foran toldkammerbygningen for at forevige de travle rensende på vej til stationen. Den smukke unge dame, som her indtager hovedrollen, vender sig lidt arrogant mod tegneren. Det er som om hun ikke nyder hans opmærksomhed, eller måske *gør* hun det netop med sin attitude. Velklædt er hun i hvert fald, som de fleste af datidens kvinder var det, og værnet mod kulden af skindmuffedisser. Er hun mon på vej til hovedstaden for at gøre juleindkøb?

Udsendes i uge 48

Kommende arrangementer

Helsingør Museumsforening inviterer til to foredragsarrangementer i januar og februar.

Onsdag den 21. januar

vil museumsformidler Lone Hvass fortælle om byarkæologi i Helsingør. Det har været et ønske for mange af Museumsforeningens medlemmer at få en orientering om de arkæologiske forhold i byen og resultaterne af de

seneste års undersøgelser, og det bliver der altså nu lejlighed til. Foredraget finder sted på Bymuseet med start klokken 19.00.

Lørdag den 28. februar

klokken 14.30 vil fhv. rådhusforvalter Erik Thrane tage deltagerne med på en rundvisning på Helsingør Rådhus og fortælle husets historie og anekdoter fra det politiske liv, der har udfoldet sig her.

Arrangementet afsluttes med en forfriskning, som Helsingør Kommune er vært ved. Man mødes ved indgangen til Rådhuset i Stengade 61. **BJ**

